

MOZGÁSSZÍNHÁZ

SZOBOSZLAI ANNAMÁRIA: FEL IS ÚT, LE IS ÚT

KÉRÉSZ MŰVEK 54. / LÉPCSŐ-ZOOM -

Godában megvan az a képesség, hogy bírja/tudja/engedi együtt és egymásba lüktetni a tervezetlent a tervezettel. Ha úgy tetszik, a szabadságot az elrendelttel.

Látszólag munkára, valójában ünnepelni készültem a mostanság ritkán elnyerhető szabadságot. Nincs mosogatógép-balladára előadott talpalás hűtőszekrény és főzőlap között, nincs ovijárat, nincs kertipoloska-begyűjtés, sem szelektív... Csakis én vagyok, az Önző, ott a színházban, a gondolataimmal, az érzéseimmel, ahogy a Philipp György és Zombola Péter kreálta dekadens dallamvilágtól zsongó fejjel zoomolok a többi hasonló fröccsöző, teázó Önzőre, miközben már benne vagyunk az esti performanszban, éljük annak minden pillanatát.

A *Kérész*-művek sajátossága, hogy noha Goda Gábor egyszeri, megismételhetetlen, kiszámíthatatlan és kötetlen esteket ígér, konzekvensen kirajzolódik bennük a nagyon is megtervezett és tudatos gondolati váz, mely egységbe rendezi, szervezi, értelmezi az előadásról előadásra változó társalkotóktól származó ötleteket, jeleneteket, asszociációkat. A nézőnek biztosságot ad látni azt a tudatosságot, ahogy a különálló képek egymásba illeszkednek. Jó ez a kerektség, ez az *egész-ség*. Mégis, szinte már sajnálom, mikor a legtisztább spontaneitásból születő pillanatról is kiderül utóbb (elég hamar, és szándékoltan), hogy azt Goda-nagymester előre betervezte a fel és leépülések harmonikus rendjébe... zen-jébe.

Goda Gábor a Raj című előadásban / Fotó: Lajti Balázs

A rendező ezúttal saját élményét tárta a társalkotó szereplők elé. Mint *tai chi chuan* gyakorló, több társával együtt nemrégiben zárandoklatra vállalkozott abba a kínai hegyi kolostorba, ahol egykor a technikát kidolgozó nagymester működött. Tudta, hogy nem lesz könnyű az út, ugyanis a hegyi kolostorhoz 11000 lépcsőfok vezet, és ugyanannyi vissza, a szállásukig. Mivel a kolostorban megszállni nem lehet, az 22000 lépést jelent egyetlen nap leforgása alatt! Nem csekély fizikai igénybevételnek néztek elébe. De, ahogy az estét narráló Goda Gábor szavaiból kiderül, még ennél is nagyobb volt az a teher, amit a léleknek kellett elviselnie olyankor, mikor az áhított cél felé vezető lépcsőfokok történetesen nem fölfelé vitték, hanem – a hegy domborzati adottságaiból adódóan – lefelé. Vagyis miközben fölfelé törekszel a célod felé, kénytelen vagy lefelé is haladni, s az sem mindegy, milyen lelkiállapotban teszed azt – summázom magamnak a tanítást.

Tudható, hogy a Kérész Művek egy időről időre újraszerveződő csapat, az egyes darabok pedig olyan egyszeri, megismételhetetlen performansz-estek, melyek kontinuitását Goda Gábor rendező szellemisége biztosítja. Ebből nőnek aztán ki olyan repertoárdarabok, mint az *Ulysses nappalija*, az *1+1=1*, a *SUTRA*, a *Cseppkánon*, a *Raj* és a *A Szél kapuja*. Egyszerisége ellenére azonban – mint azt előbb már írtam – nagyon is átgondolt, felépített ez a hagyományos értelemben vett színpadot mellőző, nézőket is bevonó Goda-féle kocsma-performansz műfaj. A társulat tagjai ezúttal Bakó Tamás, Izsák Szilvia, Hajdu Gáspár, Hrotkó Heléna, Ilka Rita, Kenyeres István, Kocsis Gábor, Mayer Zita, Mikó Dávid, Philipp György, Mózes Zoltán, Nádor Tibor, Papp Gábor, Philipp György és Zombola Péter voltak. Előadóművészek, képző- és intermédiá-művészek, zenészek, akik között megbújt egy kutató is...

Imázs-gif a Lépcső-zoomhoz

A műfajból adódik és természetes, hogy a performansz hol erősebb/sűrítettebb, hol kevésbé fajsúlyos, vagy csak utóbb, az est egészére visszatekintve láthatóvá váló képekkel, jelekkel tereli a néző figyelmét a filozófiai mondanivaló felé. Különös például annak a nagy fehér papírfelületnek a története, mely elsődleges látványelemként fogadja a térbe lépő nézőt. Eleinte nincs más rajta, mint négy, egymás után sorjázó, felfelé mutató hegyesszög: a gyerekrajz egyszerűségével ábrázolt hegyvonulat. Háttérrel biztosít a kisszékről kisszékre

lépő, a térben horizontálisan előre haladó öltönyös páviánnak, de Bakó Tamás és Izsák Szilvia egymásnak támaszkodó, feszülő kettősének is. Majd az előadás egy bizonyos pontján elkezd teleíródni emberarcokkal. A kutatók fehér ruhájába öltözött szereplő (Kenyeres István), majd a közönség soraiból behívott két szerencsefia groteszk, ijesztő, szebb, csúnyább, olvadóbb, zárkózott, félénk, hebehurgya emberarcokat rajzol a hegyvonulatok testébe és följük, az égbe. Mert minden hegyhez tartoznak utak, minden úthoz tartoznak történetek, minden történethez tartoznak emberek, akiknek arca szétválaszthatatlanul összekapcsolódik. Miközben a terem másik felében egy ifjú pár furcsa párbeszédének lehetünk tanúi, vissza-visszanézek az alakuló falra. De csak ennyi, rajzolnak... – gondolom kicsit csalódottan.

A játék a fehérből tinta sötétté íródó felülettel azonban nem ér itt véget. Már szedelőzködöm, szabadságom utolsó perceit számlálom, mikor Nádor Tibor vág ki belőle részleteket, s helyezi őket azokba a képkeretekbe, melyeket egy korábbi jelenetben használt a nézőteret feltérképező zoomként. Minden mindennel összefűződik, szétválaszthatatlanul... Aprópó térkép. Godánál megleshet az ember egy nagyon hálás dramaturgiai trükköt: keress mindennek párt, ellenpólust, tükörképet. Az óriás fehér háttérképé például az a kis, A4-es méretű térkép lesz, melyet a performansz elején kapunk az asztalunkra. (Annak titkát azonban, hogy ez a térkép pontosan mire való, még most, hogy írom ezt az elemzést, teraszon, tűző napon, ceruzával egy füzetbe, asztalomon egy elhullott méhecske társaságában – különös, a lábait egymásba fonta, mintha imádkozna – sem sikerül megfejtenem. Talán majd egy eljövendő, egész estés darabban módomban lesz rá.)

Egyébként keretet kap maga az előadás is. Az általam dekadensnek aposztrofált bárzene mellett felhangzik több ismerősen csengő, de eltorzított dallam. Philipp György leopárdmintás könnyű ingjében, narancssárga hajával ko(z)mikus jelenség. A performansz elején német nyelven énekel – ha nem csal a fülem, az *unverständliche Freiheit*-ről, vagyis a szabadság megérthetlenségéről, fölfoghatatlanságáról –, miközben a mellette álló Kocsis Gábor ijesztő, fenyegető arccal az ég felé mutat. A kép nem különösebben érdekes. De azzá válik. Goda ugyanis az előadás végén sorra megkérdi az előadókat, hány lépést tettek aznap. Ugyanis a nap elején mindenki beállított a maga számára egy lépésszámlálót. Különböző számok hangzanak el, az egyes bejelentéseket sokszor derűltség övezi. Többek közt Philipp Györgyét, aki a maga háromezer-valahányszáz lépésével a sor végére szorul. Kocsis Gábor tizenháromezer-valahányszáz teljesítményének pedig elismerő moraj a jutalma. Goda „váratlanul” kihívja őket mint legkevesebbet és legtöbbet lépő társulati tagot, és pici módosítással megismétlődik az előadáskezdő jelenet.

Keret ugyan nincs benne, számomra az est legemlékezetesebb pillanata az, amikor Mayer Zita felmegy a miniszínpadra, és miközben a jávai táncosok meditatív lassúságával emeli hol a jobb, hol a bal lábát (így róva köröket saját tengelye körül), társai óvatosan téglákat helyeznek az éppen levegőben lévő láb alá. A lépcsőfokok a lépésekkel együtt teremtődnek téglaheggyé. Őt nézve biztosra veszem, hogy a gondos fölfelé-építkezést hasonló gonddal

előadott leépítkezés követi. Hát nem. Frappánsabb, elgondolkodtatóbb megoldás születik: két fiú emeli meg őt, s miközben Mayer Zita „repül”, a többiek kikapkodják alóla a téglákat. Ilyen könnyed is lehet a lefelé vezető út... Ha az ember dolgoztatja a térdét. A végére hagytam Goda Gábor anatómiai fejtegetését a járásról.

Godában megvan az a képesség, hogy bírja/tudja/engedi együtt és egymásba lüktetni a tervezetlent a tervezettel. Ha úgy tetszik, a szabadságot az elrendelttel. A filozófiai pillanatokat a legbanálisabb hétköznapisággal. Folytatva kínai élménybeszámolóját, elmondja, hogy neki igen rossz a térde. Furamód nem a fölfelé lépcsőzés készíti ki, hanem a lefelé lépcsőzés. Föl is hívja Mikó Dávidot a színpadra, s egy lépcső elé állítja, hogy a gyakorlatban is megmutassa, miről van szó. Mikó ledobja nadrágját, egy szál öltöny-felsőben várja Goda instrukcióit. Goda arra kéri, hogy lassan, nagyon lassan induljon el fölfelé a lépcsőn. Közben Goda tovább magyaráz az izmok működéséről. Még előadói pálcát is szerez hozzá, hogy jobban rámutathasson a munkát végző testtájakra. Majd felszólítja Dávidot, hogy lazán, ahogy mindig szokott, sétáljon le a lépcsőn. Látják, hogy lötyög a térde? EZ nem jó. Most, amilyen erő kifejtéssel és izommunkával mész fölfelé, éppolyan erőfeszítéssel és izommunkával menj lefelé is. A közönség kuncog. Goda (ismét) fején találta a szöveget... Ha zuhanunk, ne felejtsük.

Kérész Művek 54.

Alkotó performerek: Bakó Tamás, Hajdu Gáspár, Hrotkó Heléna, Ilka Rita, Izsák Szilvia, Kenyeres István, Kocsis Gábor, Mayer Zita, Mikó Dávid, Mózes Zoltán, Nádor Tibor, Papp Gábor, Philipp György, Zombola Péter. Rendező: Goda Gábor.

Artus Stúdió, 2019. szeptember 28.

<http://tanckritika.hu/kategoriak/kritika/1458-szoboszlai-annamaria-fel-is-ut-le-is-ut>